

לעזרה (עי' יבמות עב:), וגם בטמא משכח"ל שיעמוד בעזרה בהיתר וכגון בנכנס דרך גגין (עי' שבועות יז:), וצ"ע.

★ ★

בגמ': ר"א אומר נאמר ריחוק מקום בפסח ונאמר ריחוק מקום במעשר מה להלן חוץ לאכילתו אף כאן חוץ לאכילתו.

ובתבו התוס' דבסיפרי מסיים ואיזה מקום אכילתו מפתח ירושלים ולפנים. הגור אריה יהודה (מועדים סי"א) תמה דמאי אשמעינן בזה, והלא פסח בכלל קדשים קלים, ופשוט שאכילתו רק בירושלים. ותירץ עפ"י מש"א אביו הגאון רבי מנחם זעמבא זצ"ל בדעת המבי"ט (קרית ספר הל' בית הבחירה פ"ז) שכתב דקדשים קלים היו נאכלים בכל עיירות המוקפות חומה [אם לא היו נפסלין ביוצא], דמ"מ בפסח שכתוב בו בהדיא בפרשת ראה ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר, א"כ קבעתו לו תורה מקום ירושלים לאכילתו ואינו נאכל בשאר עיירות המוקפות חומה. וע"ז קאמר הספרי בדרך רחוקה הוא מחוץ למקום אכילתו, דהיינו מחוץ לירושלים, ואע"ג דנמצא בעיר מוקף חומה.

דף צ"ה ע"א

במשנה: מה בין פסח הראשון לשני וכו'.

ומבואר כאן במשנה ב' חילוקים לגבי איסור בל יראה ובל ימצא ולגבי אי חמץ ומצה עמו בבית או לא ע"ש. ובתוס' שם מעירים מדוע לא נזכר החילוק לגבי אי בעי ג' כיתות, ותירצו דתנא ושייר ושייר ביקור ג"כ ע"ש. והנה בתוספתא (פ"ח דפסחים ה"ג) אי' עוד חילוקים בין פסח ראשון לשני, לענין ג' כיתות, ואי דוחה את הטומאה או לא, ואי יש עליו כרת או לא, ואי טעון חגיגה או לא, ואי הוא יום א' או ז' ימים ע"כ. ותמוה שהתוס' שאלו על המשנה מדין ג' כיתות והזכירו ג"כ ביקור ולא הזכירו מכל שאר הדינים הנ"ל הנזכרים בתוספתא.

וראה גם בתוס' יומא (כ"ט:), שדנו אי פסח שני קרב לאחר התמיד כמו פסח ראשון, וכתבו שאין להוכיח בענין זה מהא דלא קתני זאת במשנה הנ"ל, דאיכא למימר דשייר ג"כ כרת ע"ש. ושוב לא הזכירו התוס' ביומא הנ"ל משאר

אומרים ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע ובליילה למטה מן הקרקע, א"ר ונראין דבריהן מדברינו וכו'.

בשו"ת מהר"ם אלשקר (סי' צו) הביא שיטת רבנו תם הידועה דס"ל דיש שתי שקיעות החמה, הראשונה מעת שהשמש נכסית מעינינו והיא צריכה ללכת כל עובי הרקיע נוכח דרכה כדי לעלות אל הכיפה, והשקיעה השניה משגמרה ללכת כל עובי הרקיע ועדיין היא כנגד חלונה ואז הוא זמן בין השמשות. והקשה עליו שידוע הוא ומושכל ראשון שדברים אלו אין להם שום מציאות אלא לדעת חכמי ישראל בגמרא כאן, אבל לדעת חכמי אומות העולם ודאי דאין אלא שקיעה אחת, וא"כ קשה שהרי חכמי ישראל חזרו בהם וביטלו דעתם מפני דעת חכמי אומות העולם וכמבואר בגמרא. עיי"ש.

ובשו"ת תפארת צבי להגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל (ח"א יו"ד סי' ה אות ד) תמה על המהר"ם אלשקר שהרהיב עוז לומר שרבנו תם שכח מה שאמרו בגמרא כאן שחכמי ישראל הודו לחכמי אוה"ע, וחלילה לומר כן על מאורם של ישראל, אלא דכבר כתב בשיטה מקובצת בכתובות (יג ב ד"ה השבתנו) בשם רבנו תם עצמו, שרק בטענות בלבד נצחום, אבל האמת כדעת חכמי ישראל, וכמו שקבעו אנשי כנסת הגדולה בתפילה ובוקע חלוני רקיע. [ועיין בגליון הש"ס כאן שהביא דברי השיטמ"ק אלו] עיי"ש.

ובספר אבן שלמה על הראב"ן (סי' ב דף ג ע"ב) גם השיג על המהר"ם אלשקר, לפי מה שכתב בתוס' רי"ד ששיטת רבנו תם נכונה גם לדעת חכמי או"ה שהשקיעה השנית היא ביאת אור החמה, היינו אור היום שנשאר מאור החמה אף אחר שקיעתה תחת האופק, עיי"ש.

★ ★

בגמ': רבי אליעזר אומר מאסקופת וכו' ואע"ג דמצי עייל ולא אמרינן קום עייל, והתניא יהודי ערל וכו'.

התוס' תמהו דאיך יתכן דכשהוא עומד חוץ לעזרה והוא ערל או טמא חייב כרת, ואם ימול או יטהר יפטר מכרת. בחי' הגר"ז בענגיס (ח"ב סס"ז אות י') תמה דמנין פשיטא להו להתוס' דערל וטמא חייבין כרת גם בעומדין מחוץ לעזרה, והא י"ל דלרבי אליעזר אין ערל וטמא חייבין כרת רק כשהם בתוך העזרה דהא אין איסור לערל ליכנס